

Kinderen niet gebaat bij uitbreiding Wbmgp

Een reactie op het wetsvoorstel ter uitbreiding van de *Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek* (de Wbmgp)

1. <i>Motivatie</i>	<i>p. 1</i>
2. <i>Stelling</i>	<i>p. 1</i>
3. <i>Achtergrond</i>	<i>p. 1</i>
4 <i>Uitleg</i>	<i>p. 1</i>
4.1 <i>Straf en opvoeding</i>	<i>p. 2</i>
4.2 <i>Ongelijke selectie</i>	<i>p. 2</i>
4.3 <i>Dubbele straf</i>	<i>p. 3</i>
4.4 <i>Wat dan wel?</i>	<i>p. 3</i>
5. <i>Conclusie</i>	<i>p. 3</i>
6. <i>Auteur</i>	<i>p. 3</i>

1. Motivatie

Het wetsvoorstel ter uitbreiding van de *Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek* (de Wbmgp) zal onder meer het gedrag van kinderen tot onderwerp van de wet maken. Hen screenen leidt tot onbegrijpelijke en onterechte straffen die echter niet juridisch getoetst worden. In de reacties van de tot nu toe geconsulteerde organisaties is niet gekeken naar het effect van de wet op kinderen. Vandaar deze reactie.

2. Stelling

Er zijn drie redenen dat het voorstel de positie van kinderen kan schaden: 1) Het kind wordt beschouwd als een oncorrigeerbaar risico; 2) niet alle kinderen vallen in gelijke mate onder de maatregel; en 3) de maatregel kan de vorm aannemen van een straf na de straf.

3. Achtergrond

Als de uitbreiding van de Wbmgp wordt aangenomen, betekent dat twee dingen. Ten eerste kan een gemeente voortaan niet alleen wijken, maar ook straten en wooncomplexen aanwijzen waar aspirant-inwoners zich alleen mogen vestigen als zij een inkomen uit arbeid of studiefinanciering hebben. Ten tweede geeft de uitbreiding van de Rotterdamwet gemeenten de mogelijkheid om een gedragseis te stellen. Aspirant-inwoners moeten of een Verklaring Omtrent Gedrag overleggen, of worden gescreend op basis van onderzoek van politiegegevens (in welk geval er geen sprake is van een veroordeling of strafblad). De gedragseis heeft betrekking op: 1) meldingen van overlast (gedrag, geluid, stank, gevaarlijke stoffen), 2) criminaliteit (drugsdelicten, openbare dronkenschap, vandalisme), 3) fraude en 4) vermoedens van radicalisering en extremisme. De gedragseis geldt voor volwassenen, en voor kinderen vanaf 12 jaar. Deze reactie gaat over het betrekken van kinderen bij de vestigingseisen.

4 Uitleg

Het dossier aan de hand waarvan een eventuele vestigingsweigering wordt bepaald, mag voor kinderen twee jaar en voor volwassenen vier jaar terugblikken. Dagblad *Trouw* concludeerde al ‘Een overlastgevend twaalfjarig jongetje kan ervoor zorgen dat zijn ouders worden geweigerd voor een huurwoning’ (5 december 2014). In feite bestaat er een kans dat ook een tienjarig jongetje dat een maand lang rotjes afsteekt en daarvoor wordt berispt binnen de wet valt. Dat blijkt uit de Memorie van Toelichting op het wetsvoorstel, waar naast ernstige vormen van overlast op pagina 28 en 29 bijvoorbeeld ook het “bij direct omwonenden aanbellen en dan wegrennen” wordt genoemd. Belletje lellen dus. Ook rondhangen,

geluidsoverlast en softdrugsgebruik onder vallen onder de wet – en daarmee heel wat kinderen en jongeren.

Het weigeren van huisvesting lijkt op een straf, maar dat is het niet. In ieder geval geen straf in de justitiële zin van het woord. Immers, als een gezin niet verhuist naar een blok of een wijk waar de nieuwe Wbmgp van kracht is, geldt ook de vrijheidsbeperking niet. Toch kan het bijna niet anders of een kind ervaart het nieuws dat het gezin vanwege hem of haar niet mag verhuizen als een straf, en een zware ook. Waarschijnlijk is het dat veel jongeren liever een taakstraf zouden krijgen dan dat hun gezin niet zou mogen verhuizen.

4.1 Straf en opvoeding

Waarom straffen we kinderen? Een onderdeel van kind-zijn is dat je een misstap mag maken en dat je ouders, familie, de buurt en professionals (dus de samenleving) jou helpen jezelf te corrigeren. Een kind is geen minivolwassene. Zelfs wanneer een kind een misdrijf heeft begaan straft de rechter niet alleen omwille van vergelding. Als een kind bestraft moet worden, en dat moet soms, dan heeft die straf drie elementen: vergelding voor de daad; bescherming van de samenleving en verbetering van de gestrafte. Alleen het tweede element, bescherming van de samenleving, komt terug in het nieuwe voorstel voor de Wbmgp. Het kind krijgt geen kans om het eigen gedrag te verbeteren. Ook van vergelding is strikt genomen geen sprake. Al is het maar omdat de maatregel afhankelijk is van of een gezin wel of niet wil gaan verhuizen naar een gebied waar de wet van kracht is. Hij kan van toepassing worden, tot twee jaar later, maar dat hoeft niet. En hoe kan een kind twee jaar na dato nog zijn gedrag corrigeren? Deze maatregel is het tegenovergestelde van lik op stuk beleid. Hij zal in de beleving van een kind onrechtvaardig lijken, en willekeurig bovendien.

4.2 Ongelijke selectie

De wet heeft alleen effect op mensen met een uitkering die willen verhuizen naar een Wbmgp-woning. Maar in de praktijk wil niet iedereen zo'n woning betrekken. Sterker nog, dat kan niet iedereen. Het verzamelinkomen mag niet hoger zijn dan 34.678 euro. Dus de wijken waar de Wbmgp kan gelden, zijn ook de wijken waar het armste deel van de bevolking woont. En – zonder het over schuld te hebben, het gaat hier over een wet en dus over de effecten en de effectiviteit van die wet – er is nu eenmaal een sterke correlatie tussen armoede en het soort gedrag dat de nieuwe Wbmgp wil uitsluiten. Met name werkloosheid blijkt een grote invloed op criminaliteit en overlast te hebbenⁱ en onder de mensen die een sociale huurwoning willen betrekken heerst relatief veel werkloosheid.ⁱⁱ Binnen wijken waar armoede heerst, is de meest bepalende factor voor overlastgevend en crimineel gedrag de vriendengroep. Heeft een kind of jongere vooral vrienden die overtredingen begaan, dan heeft het kind een grote kans om dat ook te doen. Etniciteit doet er eigenlijk niet toe, blijkt uit weer ander recent onderzoek in Rotterdam.ⁱⁱⁱ Het wetsvoorstel biedt geen uitweg uit deze cirkel. Als armoedebestrijding de reden voor de nieuwe Wbmgp is, maar armoede zelf het gedrag voortbrengt waardoor mensen volgens de nieuwe Wbmgp niet mogen verhuizen naar een sociale huurwoning in een bepaald gebied, dan versterkt de wet die cirkel van armoede en gedrag juist.

Anders gezegd: ook rijke gezinnen met jongeren die overlast veroorzaken zouden last krijgen van de wet als hun ouders naar een Wbmgp-woning zouden willen verhuizen. Maar dat doen ze niet. Ze kunnen zich duurdere huizen veroorloven. En kunnen arme gezinnen dan niet verhuizen naar een buurt waar de Wbmgp niet geldt? Nee. Als we Rotterdam als voorbeeld nemen voor wanneer meer steden de wet gaan gebruiken, dan zien we dat een flink deel van de sociale huurwoningen in het gebied staat waar de Wbmgp nu al van kracht is. De beschikbaarheid in de sociale sector is al niet groot (en is landelijk sinds 2002 zelfs minder

groot dan voorheen). Er zijn lange wachttijden. Die worden alleen maar groter naarmate een gezin niet overal in een regio mag huren.

4.3 Dubbele straf

Overlastgevend gedrag is noch teken van een ernstige stoornis, noch zijn het indicatoren van ernstig, blijvend probleemgedrag. Het gaat in de meeste gevallen weer over in de late adolescentie. Het wetsvoorstel wordt gepresenteerd als 'preventief', maar in feite is het een straf. Niet door Justitie, maar door politie en het College van B&W die de huisvestingsvergunningen verstrekken.^{iv}

Mogelijk gaat het zelfs om een dubbele straf. Op overlastgevend of delinquent gedrag van een kind kan al straf volgen, taakstraf bijvoorbeeld, of een intensieve cursus voor kind en ouders. Een vestigingsweigering op basis van de Wbmgp treft als tweede straf niet alleen het kind, maar het gezin. Dit tast ook de relatie tussen een kind en het gezin aan. Deze relationele straf binnen het gezin is de derde keer dat een kind voor één overlastmelding of werkelijk delict gestraft kan worden.

4.4 Wat dan wel?

Overlast moet bestreden worden, maar de Wbmgp roept meer sociale ongelijkheid op dan hij verhelpt. Verschillende wethouders in het land hebben om die reden al aangegeven dat zij er geen heil in zien. Zij vrezen een verschuiving van de problemen. Een waterbedeffect. Uit onderzoek blijkt dat overlast en criminaliteit tegengaan onder jongeren zeker mogelijk is. Het lukt het beste door middel van een geschaard beleid met een repressief en een positief blad. De positieve programma's richten zich op het verbeteren van persoonlijke factoren, zoals agressiviteit, en op het verbeteren van de sociale netwerken in de wijk. Het repressieve blad richt zich op het veroordelen van overtredingen.^v De Wbmgp is een grof instrument dat teveel kinderen onterecht zal raken. Die krijgen daar niet meer kansen door. De overheid zou er beter aan doen gerichte wetgeving tegen ernstige overlast te maken, die wetgeving te scharen met goede sociale programma's die al vroeg problematische persoonlijkheidskenmerken kunnen remediëren en die kinderen kansen bieden om vrienden te maken die op het rechte pad zitten, en de inkomenseis te laten vallen. Van die laatste is immers nu al bekend dat hij niet werkt.

5. Conclusie

Kun je van een kind eisen dat het in zijn gedrag rekening houdt met een uitgesteld effect, namelijk dat als het in Friesland rottigheid uithaalt, twee jaar later in Rotterdamse wijken, geweigerd kan worden terwijl vader of moeder daar dan een baan vindt? Of andersom? Nee, dat kan je niet. Kinderen overzien niet alle gevolgen van hun daden. Het zijn kinderen. Daarom is deze wet juist voor hen buitensporig hard. Ook achteraf zullen ze nauwelijks begrijpen waarom iets wat ze twee jaar geleden gedaan hebben, nu nog zulke verstrekkende gevolgen heeft. De straf heeft geen opvoedend element. De wet treft alleen kinderen die reeds in een achtergestelde situatie leven, en tast ook de relatie tussen kind en gezin aan. Als een kind al gestraft is voor overlast of een veroordeling, dan vormen het niet kunnen verhuizen en de aantasting van de relatie met het gezin een tweede en een derde straf. Het behandelt arme kinderen als risico en zondert hen bij voorbaat af van manieren om hun leven vorm te geven, een vormgeving die andere burgers wel hebben, en die een recht zou moeten blijven voor iedereen.

6. Auteur

Aetzel Griffioen (1981) is filosoof (MA, cum laude), basisschooldocent filosofie en hoofdcoördinator van Rotterdam Vakmanstad. Hij biedt deze consultatie op eigen titel aan.

ⁱ Marc Hooghe, Bram Vanhoutte, Wim Hardyns & Tuba Bircan (2011), “Unemployment, Inequality, Poverty and Crime. Spatial Distribution Patterns of Criminal Acts in Belgium, 2001-2006” in: *British Journal of Criminology*, 51(1), pp. 1-20.

ⁱⁱ “Ook hebben steeds meer huurders een inkomen dat ontoereikend is voor de netto huur en de kosten van het levensonderhoud... In 2012 had 13 procent van de huurders een betaalrisico; een verdubbeling ten opzichte van 2002. In absolute aantallen hadden in 2012 circa 384.000 huurders een betaalrisico; drie keer zo veel als onder eigenaren-bewoners. Sociale huurwoningen worden steeds meer bewoond door huishoudens met een laag inkomen met een huurtoeslag. Juist deze huishoudens hebben vaker een betaalrisico. Had in 2002 ‘slechts’ 6 procent van de huurtoeslagontvangers een betaalrisico, in 2012 was dit opgelopen tot circa 21 procent.”: <http://www.pbl.nl/nieuws/nieuwsberichten/2014/financi%C3%ABle-positie-van-huishoudens-op-de-woningmarkt-verslechterd>. En: “In regio’s waar de werkloosheid hoog is, naast de noordelijke regio’s bijvoorbeeld ook Zuid-Limburg en regio’s in de Zuid- vleugel van de Randstad, hebben relatief veel huishoudens een betaalrisico,” in: Planbureau voor de Leefomgeving (2014) *Kwetsbaarheid van regionale woningmarkten. Financiële risico’s van huishoudens en hun toegang tot de woningmarkt*. PBL, Den Haag, p. 13.

ⁱⁱⁱ Driessen, F.M.H.M., F. Duursma, J. Broekhuizen (2014), “De ontwikkeling van de criminaliteit van Rotterdamse autochtone en allochtone jongeren van 12 tot 18 jaar. De rol van achterstanden, ouders, normen en vrienden”. Politie & Wetenschap, Apeldoorn; Bureau Driessen, Utrecht, pp. 221-222.

^{iv} Criminoloog Gwen van Eijk bekritiseert het wetsvoorstel ook omdat de ambtenaren die erop zullen moeten toetsen niet zijn opgeleid om gedrag en veroordelingen te beoordelen op een eventuele impact op het buurtklimaat. Zie: <http://www.socialevraagstukken.nl/site/2013/08/30/rotterdamwet-gedragseis-voor-bewoners/>.

^v Henk Jan Bierling, Annemiek Lucas en Pieter Tops (2013), *Aanpak overlast en verloedering in nieuw perspectief. Advies versterking strategische samenwerking gemeenten, politie en woningcorporaties*. Platform31, Den Haag, p. 15.